।।ଦଶମ ଅଧ୍ୟାୟ ।।

ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କ ନିତ୍ୟଚର୍ଯ୍ୟା, ଶୟନ ଖଟ, ଶିରିଡ଼ିରେ ନିବାସ, ତାଙ୍କର ଉପଦେଶ ଓ ବିନମ୍ରତା, ନାନାବଳୀ, ସୁଗମ ପଥ

ପ୍ରାରମ୍ଭ : ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କୁ ସର୍ବଦା ପ୍ରେମପୂର୍ବକ ସ୍ମରଣ କର, କାରଣ ସେ ସର୍ବଦା ଅନ୍ୟର କଲ୍ୟାଣ ନିମିତ୍ତ ତତ୍ପର ତଥା ଆତ୍ମଲୀନ ରହିଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କର ସ୍ମରଣ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଜୀବନ ଓ ମୃତ୍ୟୁର ବିଷମ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ହୋଇଥାଏ । ସାଧନାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏହା ଅତି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ତଥା ସର୍ବାପେକ୍ଷା ସରଳ ସାଧନା, କାରଣ ଏଥିରେ କିଛି ବ୍ୟୟ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ । କେବଳ ମାମୁଲି ପରିଶ୍ରମ ଦ୍ୱାରା ଭବିଷ୍ୟତ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଫଳଦାୟୀ ହୋଇଥାଏ ।

ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗୁଡ଼ିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଥିବେ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଏହି ସାଧନା ଆଚରଣ କରିବା ଉଚିତ । ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଦେବଦେବୀ କେବଳ ଭ୍ରମ ପାଇଁ, ଗୁରୁ ହିଁ ସାକ୍ଷାତ ଈଶ୍ୱର ଅଟନ୍ତି । ଆମକୁ ତାଙ୍କର ପବିତ୍ର ଚରଣରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ରଖିବାକୁ ହେବ । ସେ ସମସ୍ତ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ଭାଗ୍ୟବିଧାତା ତଥା ପ୍ରେମମୟ ପ୍ରଭୁ ଅଟନ୍ତି । ଯିଏ ଅନନ୍ୟ ଭାବରେ ତାଙ୍କର ସେବା କରିବେ, ସେ ଏହି ଭବସାଗରରୁ ନିଶ୍ଚୟ ମୁକ୍ତି ଲାଭ କରିବେ ।

ନୈୟାୟିକ ଅଥବା ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ର ଅଧ୍ୟୟନର କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଯେଉଁଭଳି ନଦୀ ବା ସାଗର ପାର କରିବା ସମୟରେ ନାବିକ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖିବାକୁ ହୁଏ, ସେହିପରି ବିଶ୍ୱାସ ଭବସାଗର ପାରି ହେବା ପାଇଁ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ଉପରେ ରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସଦ୍‌ଗୁରୁ ତ କେବଳ ଭକ୍ତର ଭକ୍ତିଭାବକୁ ଦେଖି ତାହାକୁ ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ପରମାନନ୍ଦ ପ୍ରାପ୍ତି କରାନ୍ତି ।

ଗତ ଅଧ୍ୟାୟରେ ବାବାଙ୍କର ଭିକ୍ଷାବୃତ୍ତି, ଭକ୍ତଙ୍କର ଅନୁଭବ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟର ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ଏବେ ପାଠକଗଣ ଶୁଣନ୍ତୁ ଶ୍ରୀ ସାଇବାବା କିପରି ରହୁଥିଲେ, ଶୟନ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲେ ।

।।ବାବାଙ୍କ ବିଚିତ୍ର ବିଛଣା ।।

ପ୍ରଥମେ ଦେଖିବା ବାବା କିପରି ଶୟନ କରୁଥିଲେ । ଶ୍ରୀ ନାନାସାହେବ ଡେଙ୍ଗଲେ ଗୋଟିଏ ଚାରି ହାତ ଲମ୍ବ ଏବଂ ଏକ ହାତ ଚଉଡ଼ା ପଟା ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କ ଶୟନ ନିମନ୍ତେ ଆଣିଲେ । ପଟାକୁ ତଳେ ରଖି ଶୋଇବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ବାବା ମସଜିଦ୍ ଛାତରେ ଥିବା ପୁରୁଣା ବଳାରେ ଲୁଗାଧଡ଼ି ସହାୟତାରେ ତାହାକୁ ବାନ୍ଧି ସମାନ୍ତରାଳ ଭାବରେ ଝୁଲାଇ ତାହା ଉପରେ ଶୟନ କଲେ । ଲୁଗାଧଡ଼ିର ସାମର୍ଥ୍ୟ ବା କେତେ; ତେଣୁ

ସମସ୍ତେ ଏହାର ସ୍ଥାୟିତ୍ୱ ନେଇ ଆଶଙ୍କା କରୁଥିଲେ । କେବଳ ପଟାର ଭାର ବୋହିବା ତା ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ନଥିଲା, ବାବାଙ୍କ ଓଜନ ବା ସମ୍ଭାଳିବ କିପରି ? ଯାହା ହେଉ, ସେକଥା ସ୍ୱୟଂ ରାମ ଜାଣନ୍ତି, ତେବେ ଏହା ବାବାଙ୍କର ଏକ ଲୀଳା ଥିଲା ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ । କାରଣ ପୁରୁଣା ଲୁଗାଧଡ଼ି ବାବାଙ୍କ ଭାର ସମ୍ଭାଳି ଚାଲିଥିଲା । ବାବାଙ୍କର ଏହି ପଟା ଉପରେ ଉପବେଶନ ଓ ଶୟନ ଦୃଶ୍ୟ ଦେବତାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଥିଲା । ସମସ୍ତେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିଲେ ଯେ ବାବା କିପରି ପଟା ଉପରକୁ ଚଢ଼ିବେ ଓ ସେଥିରୁ ଓହ୍ଲାଇବେ । କୌତୂହଳବଶତଃ ଏହାର ରହସ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ଲୋକମାନେ ଉତ୍କଣ୍ଠାର ସହ ଚାହିଁ ରହୁଥିଲେ, କିନ୍ତୁ କେହି ଏହାକୁ ବୁଝିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେଉନଥିଲେ । ଦିନକୁ ଦିନ ଭିଡ଼ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିବାରୁ ଦିନେ ବାବା ପଟାଟିକୁ ଭାଙ୍ଗି ଫିଙ୍ଗିଦେଲେ । ଯଦିଓ ବାବାଙ୍କର ଅଷ୍ଟସିଦ୍ଧି ପ୍ରାପ୍ତି ହୋଇଥିଲା, ସେ କେବେ ବି ତା'ର ପ୍ରୟୋଗ କରୁନଥିଲେ କି ତାଙ୍କର ସେଥିପାଇଁ ଇଚ୍ଛା ମଧ୍ୟ ନଥିଲା । ସ୍ୱାଭାବିକ ରୂପରେ ପୂର୍ଣ୍ଣତା ପ୍ରାପ୍ତି ହୋଇଥିବାରୁ ସେହିସବୁ ଶକ୍ତି ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଥିଲା ।

।। ବ୍ରହ୍ମଙ୍କ ସଗୁଣ ଅବତାର ।।

ବାହ୍ୟଦୃଷ୍ଟିରେ ଶ୍ରୀ ସାଇବାବା ତିନିହାତ ଲମ୍ବର ଜଣେ ସାଧାରଣ ପୁରୁଷ ଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ ହୃଦୟରେ ବିରାଜମାନ ଥିଲେ । ଅନ୍ତରରେ ସେ ଆସକ୍ତି ରହିତ ଏବଂ ସ୍ଥିର ଥିଲେ ମାତ୍ର ବାହାରେ ଜନକଲ୍ୟାଣ ନିମିତ୍ତ ସର୍ବଦା ଚିନ୍ତିତ ରହୁଥିଲେ । ଅନ୍ତରରେ ସେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଃସ୍ୱାର୍ଥପର ଥିଲେ । ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ପାଇଁ ତାଙ୍କର ହୃଦୟରେ ପରମ ଶାନ୍ତି ବିଦ୍ୟମାନ ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ବାହାରେ ସେ ଅଶାନ୍ତ ପ୍ରତୀତ ହେଉଥିଲେ । ଭିତରେ ସେ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀ, କିନ୍ତୁ ବାହାରେ ସଂସାରରେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇଥିବା ପରି ଜଣାପଡୁଥିଲେ । ସେ କେବେ ପ୍ରେମ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖୁଥିଲେ ତ କେତେବେଳେ ପଥର ଫିଙ୍ଗୁଥିଲେ, କେବେ ଗାଳି ଦେଉଥିଲେ ତ କେବେ ହୃଦୟ ଲଗାଉଥିଲେ । ସେ ଗମ୍ଭୀର, ଶାନ୍ତ ଏବଂ ସହନଶୀଳ ଥିଲେ । ସେ ସର୍ବଦା ଦୃଢ଼ ଏବଂ ଆତ୍ମଲୀନ ରହୁଥିଲେ ତଥା ସର୍ବଦା ଭକ୍ତମାନଙ୍କର ଧ୍ୟାନ ରଖୁଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ଆସନ ଉପରେ ସେ ବିରାଜମାନ କରୁଥିଲେ ଓ କେବେ ଯାତ୍ରାରେ ବାହାରୁନଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଦଣ୍ଡ ଏକ ଛୋଟିଆ ବାଡ଼ି ଥିଲା, ଯାହାକୁ ସେ ସର୍ବଦା ନିଜ ପାଖରେ ସାଇତି ରଖୁଥିଲେ । ବିଚାରମୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ଯୋଗୁ ସେ ଶାନ୍ତ ଥିଲେ । କାଞ୍ଚନ ଏବଂ କୀର୍ତ୍ତିରେ ତାଙ୍କର ସାମାନ୍ୟ ଚିନ୍ତା ନଥିଲା । ଭିକ୍ଷାବୃତ୍ତି ଦ୍ୱାରା ସେ ଜୀବନ ନିର୍ବାହ କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଜୀବନ ଏହି ପ୍ରକାର ଥିଲା । 'ଆଲ୍ଲା ମାଲିକ' ସର୍ବଦା ତାଙ୍କର ଓଠରେ ନିନାଦିତ ହେଉଥିଲା । ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ବିଶେଷ ଓ ଅତୁଟ ପ୍ରେମ ରହିଥିଲା । ସେ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନର ଭଣ୍ଡାର ଓ ପରମ ଦିବ୍ୟସ୍ୱରୂପ ଥିଲେ । ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କର ଦିବ୍ୟସ୍ୱରୂପ ଏହିପରି ଥଲା:- ଏକ ଅପରିମିତ,

ଅନନ୍ତ, ସତ୍ୟ ଏବଂ ଅପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ– ଯାହା ଅଧୀନରେ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱ ମୂର୍ତ୍ତିମାନ୍, ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କଠାରେ ତାହା ପରିଗ୍ରହ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଅମୂଲ୍ୟ ନିଧି କେବଳ ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣସମ୍ପନ୍ନ ଏବଂ ଭାଗ୍ୟଶାଳୀ ଭକ୍ତଙ୍କୁ ହିଁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । ଯେଉଁମାନେ ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କୁ କେବଳ ମନୁଷ୍ୟ ବା ସାଧାରଣ ପୁରୁଷ ବୋଲି ମନେ କରନ୍ତି, ସେମାନେ ବାସ୍ତବିକ ଅଭାଗା ବୋଲି ବିଚାରିବାକୁ ହେବ ।

ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କ ମାତା ପିତା ତଥା ତାଙ୍କର ଜନ୍ମତିଥି ଠିକ୍ ଭାବରେ କାହାକୁ ବି ଜଣାନଥିଲା ତଥାପି ଶିରିଡ଼ିରେ ତାଙ୍କର ଅବସ୍ଥାନରୁ ଏ ସମ୍ପର୍କରେ କିଛିଟା ଆକଳନ କରାଯାଇପାରୁଛି । ଯେତେବେଳେ ବାବା ପ୍ରଥମେ ଶିରିଡ଼ି ଆସିଥିଲେ, ସେହି ସମୟରେ ତାଙ୍କର ବୟସ ପ୍ରାୟ ୧୬ ବର୍ଷ ଥିଲା । ଶିରିଡ଼ିରେ ତିନିବର୍ଷ ରହିବା ପରେ ସେ ପୁଣି ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହୋଇଗଲେ । କିଛିବର୍ଷ ପରେ ଔରଙ୍ଗାବାଦ ନିକଟରେ ସେ ପ୍ରକଟ ହେଲେ ଏବଂ ଚାନ୍ଦ ପାଟିଲଙ୍କ ବରଯାତ୍ରୀ ସହ ମିଶି ଶିରିଡ଼ିରେ ପୁନଃପଦାର୍ପଣ କଲେ । ସେହି ସମୟରେ ତାଙ୍କର ବୟସ ପ୍ରାୟ ୨୦ ବର୍ଷ ହୋଇଥିଲା । ଏହାପରଠାରୁ ୬୦ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଶିରିଡ଼ିରେ ଅବସ୍ଥାନ କଲେ ଏବଂ ୧୯୧୮ରେ ମହାସମାଧିରେ ଲୀନ ହେଲେ । ଏହି ତଥ୍ୟ ଆଧାରରେ ଆମେ କହିପାରିବା, ବାବାଙ୍କର ଜନ୍ମ ୧୮୩୮ ମସିହାରେ ହୋଇଥିଲା ।

।। ବାବାଙ୍କ ଧ୍ୟେୟ ଓ ଉପଦେଶ ।।

ସପ୍ତଦଶ ଶତାବ୍ଦୀ(୧୬୦୮-୧୬୮୧)ରେ ସନ୍ଥ ରାମଦାସ ପ୍ରକଟ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ସେ ଯବନମାନଙ୍କଠାରୁ ଗୋ ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କ ରକ୍ଷା କାର୍ଯ୍ୟ ସଫଳତାର ସହିତ ସମ୍ପନ୍ନ କଲେ । ଦୁଇ ଶତାବ୍ଦୀ ଅତିବାହିତ ହେବା ପରେ ହିନ୍ଦୁ ଓ ମୁସଲମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବୈଷମ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା ଓ ଏହାକୁ ଦୂର କରିବା ନିମନ୍ତେ ଶ୍ରୀ ସାଇବାବା ପ୍ରକଟ ହେଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ତାଙ୍କର ଉପଦେଶ ଥିଲା ରାମ ଏବଂ ରହିମ ଏକ ଓ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ପ୍ରଭେଦ ନାହିଁ । ତୁମେ ତାଙ୍କର ଅନୁଗାମୀ ହୋଇ କାହିଁକି ପରସ୍ପର ଭିତରେ କଳହ କରୁଛ ? ଅଜ୍ଞାନୀ ବାଳକ ! ଦୁଇ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ଏକତା ରଖି ପରସ୍ପର ମିଳିମିଶି ରହ । ଶାନ୍ତିରେ ଜୀବନଯାପନ କର ଏବଂ ଏହିପରି ଭାବରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଏକତା ଧ୍ୟେୟ ପ୍ରାପ୍ତି କର । କଳହ ଏବଂ ବିବାଦ ବ୍ୟର୍ଥ ଅଟେ । ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ବିବାଦ ଏବଂ ପ୍ରାଣଘାତକ ହେବାରୁ ନିବୃତ୍ତ ରହ । ସର୍ବଦା ନିଜର ହିତ ତଥା କଲ୍ୟାଣ ଚିନ୍ତା କର । ଶ୍ରୀହରି ନିଶ୍ଚୟ ତୁମକୁ ରକ୍ଷା କରିବେ । ଯୋଗ, ବୈରାଗ୍ୟ, ତପ, ଜ୍ଞାନ ଇତ୍ୟାଦି ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚିବାର ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ମାର୍ଗ ଅଟେ । ଯଦି ତୁମେ କୌଣସିମତେ ସଫଳ ସାଧକ ହୋଇପାରୁନାହଁ, ତାହେଲେ ତୁମର ଜନ୍ମ ବ୍ୟର୍ଥ ହେଲା ବୋଲି ଜାଣ । ତୁମର ଯିଏ ଯେତେ ବି ନିନ୍ଦା କରୁନା କାହିଁକି ତୁମେ ତା'ର

ପ୍ରତିବାଦ କର ନାହିଁ । ଯଦି କିଛି ଶୁଭ କର୍ମ କରିବାର ଇଚ୍ଛା ଥାଏ ତାହେଲେ ସର୍ବଦା ଅନ୍ୟର ଭଲ କର । ସଂକ୍ଷେପରେ ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କର ଉପଦେଶ ହେଉଛି ଉପରୋକ୍ତ କଥା ଅନୁସାରେ ଆଚରଣ ପ୍ରଦର୍ଶନ କଲେ ଜଣକର ଉଭୟ ଭୌତିକ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି ସମ୍ଭବ ହେବ ।

।।ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଶ୍ରୀ ସାଇନାଥ ମହାରାଜ ।।

ଗୁରୁ ତ ଅନେକ ଅଛନ୍ତି । କେତେକ ଗୁରୁ ଏପରି ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ହାତରେ ବୀଣା ଓ କରତାଳ ଧରି ଦ୍ୱାର ଦ୍ୱାର ବୁଲି ସେମାନଙ୍କର ଧାର୍ମିକ ଭାବ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରନ୍ତି । ସେମାନେ ଶିଷ୍ୟର କାନରେ ମନ୍ତ୍ର ଫୁଙ୍କନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ପତ୍ତି ଶୋଷଣ କରନ୍ତି । ଈଶ୍ୱର ଭକ୍ତି ତଥା ଧାର୍ମିକତାର କେବଳ ସେମାନେ ଅଭିନୟ କରନ୍ତି । ବସ୍ତୁତଃ ସେମାନେ ଅପବିତ୍ର ଏବଂ ଅଧାର୍ମିକ । ଶ୍ରୀ ସାଇବାବା ଧାର୍ମିକ ନିଷ୍ଠା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା କଥା କେବେ ମନରେ କଳ୍ପନା କରିନାହାନ୍ତି । ଦୈହିକ ଚେତନା ତାଙ୍କୁ କିଞ୍ଚିତ ମାତ୍ର ସ୍ପର୍ଶ କରିନଥିଲା । ଅପରପକ୍ଷରେ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଅସୀମ ପ୍ରେମ ଥିଲା । ଗୁରୁ ଦୁଇ ପ୍ରକାର । (୧) ନିୟତ ଅର୍ଥାତ୍ ବିଧି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ (୨) ଅନିୟତ ବା ସାଧାରଣ ଅଥବା ବିଧି ସ୍ଥିରୀକୃତ ନୁହେଁ । ଅନିୟତ ଗୁରୁଙ୍କ ଆଦେଶରେ ନିଜ ଭିତରେ ଉତ୍ତମ ଗୁଣର ବିକାଶ ଘଟେ ତଥା ଚିତ୍ତ ଶୁଦ୍ଧି ହୋଇ ବିବେକର ବୃଦ୍ଧି ଘଟେ । ଭକ୍ତିମାର୍ଗରେ ସେ ଶିଷ୍ୟକୁ ନିୟୋଜିତ କରନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ନିୟତ ଗୁରୁଙ୍କ ସଂଗତି ମାତ୍ରେ ଦ୍ୱୈତ ବୁଦ୍ଧିର ଶୀଘ୍ର ହ୍ରାସ ହୋଇଯାଏ । ଗୁରୁ ଆହୁରି ଅନେକ ପ୍ରକାରର ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସାଂସାରିକ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି । ଯଥାର୍ଥରେ ଯିଏ ଆମକୁ ଆତ୍ମସ୍ଥ କରି ଏହି ଭବସାଗରରୁ ଉଦ୍ଧାର କରନ୍ତି ସେ ହିଁ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଅଟନ୍ତି । ଶ୍ରୀ ସାଇବାବା ସେହି ସ୍ତରର ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ମହାନତା ଅବର୍ଣ୍ଣନୀୟ । ଯେଉଁ ଭକ୍ତ ବାବାଙ୍କ ଦର୍ଶନ ନିମନ୍ତେ ଆସୁଥିଲେ ସେମାନେ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ବାବା ସେମାନଙ୍କର ସମସ୍ତ ଜୀବନର ତିନି କାଳର ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକର ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଦେଉଥିଲେ । ସେ ସମସ୍ତ ଭୂତରେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ଦର୍ଶନ କରୁଥିଲେ । ଶତ୍ରୁ ଓ ମିତ୍ର ଉଭୟେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ସମାନ ଥିଲେ । ସେ ନିଃସ୍ୱାର୍ଥପର ତଥା ଦୃଢ଼ ଥିଲେ । ଭାଗ୍ୟ ଏବଂ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର ତାଙ୍କ ଉପରେ କୌଣସି ପ୍ରଭାବ ନଥିଲା । ସେ କେବେ ବି ସଂଶୟଗ୍ରସ୍ତ ହେଉନଥିଲେ । ଦେହଧାରୀ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଦେହ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର କିଞ୍ଚିତ ଆସକ୍ତି ନଥିଲା । ଦେହ ତ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଆବରଣ ଥିଲା । ଯଥାର୍ଥରେ ସେ ନିତ୍ୟମୁକ୍ତ ଥିଲେ ।

ସେହି ଶିରିଡ଼ିବାସୀଙ୍କ ଜୀବନ ଧନ୍ୟ, ଯେଉଁମାନେ ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କୁ ଈଶ୍ୱର ରୂପରେ ଉପାସନା କରୁଥିଲେ । ଶୟନ, ଜାଗରଣ, ଖାଦ୍ୟପେୟ ବେଳେ, ଘରେ ତଥା ବିଲରେ କାର୍ଯ୍ୟ କଲାବେଳେ, ସବୁସମୟରେ ସେମାନେ ବାବାଙ୍କର ସ୍ମରଣ ତଥା ଗୁଣଗାନ

କରୁଥିଲେ । ସାଇବାବାଙ୍କ ଭିନ୍ନ ଦ୍ୱିତୀୟ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ସେମାନେ ଜାଣିନଥିଲେ । ଶିରିଡ଼ିର ନାରୀମାନଙ୍କର ପ୍ରେମର ମାଧୁରୀ ତ ଭାଷାରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିହେବ ନାହିଁ । ସେମାନେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସରଳ ଓ ନିଷ୍କପଟ ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ପବିତ୍ର ପ୍ରେମ ଗାଉଁଲି ଭାଷାରେ ଭଜନର ରୂପ ନେଉଥିଲା । ଯଦିଓ ସେମାନେ ଶିକ୍ଷିତ ନଥିଲେ, ତଥାପି ସେମାନଙ୍କର ସରଳ ଭଜନରେ ବାସ୍ତବିକ କାବ୍ୟର ଝଲକ ଫୁଟି ଉଠୁଥିଲା । ସେଥିରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ସଚ୍ଚା ପ୍ରେମରୁ କବିତାର ଅନ୍ତଃସଲିଳା ଫଲଗୁ ଧାରା ଝରି ଆସୁଥିଲା । କବିତା ତ ସଚ୍ଚା ପ୍ରେମର ନିଦର୍ଶନ, ଚତୁର ଶ୍ରୋତାଗଣ ହିଁ ଏହାର ଯଥାର୍ଥ ଦର୍ଶନ କିମ୍ବା ରସିକତା ଅନୁଭବ କରିପାରିବେ ।

।। ବାବାଙ୍କ ବିନମ୍ରତା ।।

ଏପରି କୁହାଯାଏ ଯେ ଭଗବାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଛଅ ପ୍ରକାର ବିଶେଷ ଗୁଣ ଥାଏ । ଯଥା (୧) ଯଶ (୨) ବୈଭବ (୩) ବୈରାଗ୍ୟ (୪) ଜ୍ଞାନ (୫) ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ (୬) ମହାନୁଭବତା । ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କ ନିକଟରେ ମଧ୍ୟ ଏହିସବୁ ଗୁଣ ବିଦ୍ୟମାନ ଥିଲା । ସେ ଭକ୍ତମାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ତ୍ତି ନିମିତ୍ତ ସଗୁଣ ଅବତାର ଧାରଣ କଲେ । ତାଙ୍କର କୃପା ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର ଥିଲା । ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସେ ତାଙ୍କ ଶ୍ରୀମୁଖରୁ ଏପରି ବଚନ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲେ, ଯାହାର ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାକୁ ଦେବୀ ସରସ୍ୱତୀ ମଧ୍ୟ ସାହସ କରିବେ ନାହିଁ । ସେ ବିଷୟରେ ଏଠାରେ ଏକ ରୋଚକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଉଛି । ବାବା ଅତି ବିନମ୍ରତାର ସହ କହୁଥଲେ 'ଦାସାନୁଦାସ, ମୁଁ ତୁମର ଋଣୀ ଅଟେ ।' କିପରି ବିନମ୍ରତା ଦେଖନ୍ତୁ ।

ଯଦିଓ ବାହ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ବାବା ବିଷୟ ପଦାର୍ଥକୁ ଉପଭୋଗ କରିବା ପ୍ରତୀତ ହେଉଥିଲା, କିନ୍ତୁ ତା'ର କିଞ୍ଚିତ ବାସନା ତାଙ୍କ ପାଖରେ ନଥିଲା କିମ୍ବା ତାହାର ଉପଯୋଗ କରିବା ଜ୍ଞାନ ନଥିଲା । ସେ ଅବଶ୍ୟ ଆହାର ନେଉଥିଲେ କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଜିହ୍ୱାର କୌଣସି ସ୍ୱାଦ ଶକ୍ତି ନଥିଲା । ସେ ଆଖିରେ ଦେଖୁଥିଲେ କିନ୍ତୁ ସେହି ଦୃଶ୍ୟରେ ତାଙ୍କର କୌଣସି ରୁଚି ନଥିଲା । କାର୍ଯ୍ୟ ବିଷୟରେ ସେ ହନୁମାନଙ୍କ ସଦୃଶ ଅଖଣ୍ଡ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର କୌଣସି ପଦାର୍ଥରେ ଆସକ୍ତି ନଥିଲା । ସେ ଶୁଦ୍ଧ ଚୈତନ୍ୟସ୍ୱରୂପ ଥିଲେ, ଯେଉଁଠାରେ ସମସ୍ତ ଇଚ୍ଛା, ଅହଂକାର ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରୟାସ ବିଶ୍ରାମ ନେଉଥିଲା । ସଂକ୍ଷେପରେ ସେ ନିଃସ୍ୱାର୍ଥପର, ମୁକ୍ତ ଏବଂ ପରଂବ୍ରହ୍ମ ଥିଲେ । ଏହି କଥାକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ନିମ୍ନରେ ଏକ ରୋଚକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତର ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଉଛି ।

ନାନାବଳୀ : ଶିରିଡ଼ିରେ ନାନାବଳୀ ନାମରେ ଜଣେ ବିଚିତ୍ର ଏବଂ ଅସାଧାରଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ । ସେ ବାବାଙ୍କର ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟର ଦେଖାଶୁଣା କରୁଥିଲେ । ଦିନେ ଯେତେବେଳେ ବାବା ଆସନରେ ଉପବେଶନ କରିଥିଲେ, ସେ ସାହସକରି ବାବାଙ୍କୁ

ତାଙ୍କ ଆସନରୁ ହଟିବାକୁ କହିଲେ । କେଉଁ ଦିନରୁ ବାବାଙ୍କ ଆସନରେ ବସିବାକୁ ତାଙ୍କର ବଡ଼ ଇଚ୍ଛା ଥିଲା । ଏବେ ସେ ତାହା ଖୋଲି କହିଦେଲେ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ବିଷୟ ଯେ ବାବା ମଧ୍ୟ କିଛି ନକହି ଛୋଟ ପିଲାଟି ପରି ନିଜ ଆସନରୁ ଉଠିପଡ଼ିଲେ ଏବଂ ନାନାବଳୀଙ୍କୁ ସେଠାରେ ବସାଇଲେ । କିଛି ସମୟ ପରେ ନାନାବଳୀ ନିଜେ ଉଠିଗଲେ ଏବଂ ବାବାଙ୍କୁ ପୁନରାୟ ତାଙ୍କର ଆସନ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କଲେ । ବାବା ନିଜ ଆସନରେ ପୁଣି ବସିଲେ । ଏହା ଦେଖି ନାନାବଳୀ ତାଙ୍କର ଶ୍ରୀପୟରରେ ଲୋଟିପଡ଼ିଲେ; କିନ୍ତୁ ଏହି ସମସ୍ତ ବ୍ୟାପାରରେ ବାବାଙ୍କ ମୁହଁରେ ସାମାନ୍ୟ ଅପ୍ରସନ୍ନତାର ଝଲକ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିନଥିଲା ।

।। ସୁଗମ ପଥ, ସନ୍ଥଙ୍କ କଥା ଶ୍ରବଣ ଏବଂ ସତ୍‌ସଙ୍ଗ ।।

ଯଦିଓ ବାହ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କର ଆଚରଣ ସାଧାରଣ ପୁରୁଷଙ୍କ ସଦୃଶ ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟରୁ ତାଙ୍କର ଅସାଧାରଣ ବୁଦ୍ଧିମତା ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରତୀତ ହେଉଥିଲା । ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ କର୍ମ ଭକ୍ତମାନଙ୍କର ହିତ ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା । ସେ କେବେ ବି ତାଙ୍କର ଭକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଆସନ ବା ପ୍ରାଣାୟମର ନିୟମ ଅଥବା କୌଣସି ଉପାସନା ଆଦେଶ ଦେଇନଥିଲେ କିମ୍ୱା ତାଙ୍କର କାନରେ କୌଣସି ମନ୍ତ୍ର ଫୁଙ୍କି ନଥିଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ସେ ତ ଏତିକି କହୁଥିଲେ ଯେ **'ଚତୁରତା ତ୍ୟାଗ କରି ସର୍ବଦା 'ସାଇ' 'ସାଇ' ସ୍ମରଣ କର । ଏହିପରି ଆଚରଣ କରିବା ଦ୍ୱାରା ସମସ୍ତ ବନ୍ଧନ ତୁଟିଯିବ ଏବଂ ତୁମର ମୁକ୍ତି ହୋଇଯିବ ।** ପଞ୍ଚାଗ୍ନି, ତପ, ତ୍ୟାଗ, ସ୍ମରଣ, ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ଯୋଗ ଆଦି ସାଧନ କେବଳ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ସମ୍ଭବ ।

ମନର କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି ଚିନ୍ତା କରିବା । କୌଣସି ଚିନ୍ତା ନକରି ମନ ଗୋଟିଏ କ୍ଷଣ ମଧ୍ୟ ରହିପାରିବ ନାହିଁ । ଯଦି ତୁମେ ମନକୁ କୌଣସି ବିଷୟରେ ଲଗାଇଦେବ ତାହେଲେ ତାହା ସେହି ବିଷୟ ଚିନ୍ତା କରିବାରେ ଲାଗିବ । ଆଉ ଯଦି ତାକୁ ଗୁରୁଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ କରିଦେବ ତାହେଲେ ତାହା ଗୁରୁଙ୍କ ବିଷୟରେ ହିଁ ଚିନ୍ତା କରିବ । ଆପଣମାନେ ଅତି ଧ୍ୟାନ ସହକାରେ ଶ୍ରୀ ସାଇଙ୍କର ମହାନତା ତଥା ଶ୍ରେଷ୍ଠତା ସର୍ମ୍ପକରେ ଶ୍ରବଣ କଲେ । ଏହି କଥା ସାଂସାରିକ ଭୟକୁ ଦୂର କରି ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର କରାଏ । ଏଥିନିମନ୍ତେ ଏହି କଥାକୁ ସର୍ବଦା ଶ୍ରବଣ ଏବଂ ମନନ କରି ଆଚରଣରେ ମଧ୍ୟ ପାଳନ କରିବା ଉଚିତ । ସାଂସାରିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ରହି ମଧ୍ୟ ନିଜର ମନ ସାଇ ଏବଂ ତାଙ୍କର କଥାରେ ନିୟୋଜିତ କରାଯାଇପାରିବ । ଏପରି କଲେ ସାଇଙ୍କ କୃପା ଯେ ଲାଭ ହେବ ତାହା ନିଶ୍ଚିତ । ତେବେ ଏହା ଅତି ସରଳ ମାର୍ଗ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତେ ଏହା ଅବଲମ୍ୱନ କରିନପାରିବାର କାରଣ କ'ଣ ? କାରଣ କେବଳ ଏହା ଯେ ଈଶ୍ୱର କୃପା ଅଭାବରୁ ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସନ୍ଥ ମହିମା ଶ୍ରବଣ କରିବାକୁ

ରୁଚି ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏନାହିଁ । ଈଶ୍ୱରଙ୍କ କୃପାରୁ ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯ୍ୟ ସୂଚାରୁ ରୂପରେ ଏବଂ ସୁନ୍ଦର ଢ଼ଙ୍ଗରେ ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ । ସନ୍ଥଙ୍କ କଥାର ଶ୍ରବଣ ସନ୍ଥସମାଗମ ସଦୃଶ ଅଟେ । ସନ୍ଥ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ମହତ୍ତ୍ୱ ଅତି ମହାନ୍ ଅଟେ । ତାହାଦ୍ୱାରା ଦୈହିକ ଚେତନା, ଅହଂକାର ଏବଂ ଜନ୍ମ ମୃତ୍ୟୁ ଚକ୍ରରୁ ମୁକ୍ତିଲାଭ ହୋଇ ପରମଗତି ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । ହୃଦୟର ସମସ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥି ଖୋଲିଯାଏ ଏବଂ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ସହିତ, ଯିଏକି ଚୈତନ୍ୟଘନ ସ୍ୱରୂପ, ମିଳନ ହୋଇଯାଏ । ବିଷୟାସକ୍ତିରୁ ବିରକ୍ତି ବୃଦ୍ଧିପାଏ ଏବଂ ଦୁଃଖ ତଥା ସୁଖରେ ସ୍ଥିର ରହିବାର ଶକ୍ତି ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ଏବଂ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି ସୁଲଭ ହୋଇଯାଏ । ଯଦି ତୁମେ କୌଣସି ସାଧନା ଯଥା: ନାମସ୍ମରଣ, ପୂଜନ ବା ଭକ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି କରୁନାହିଁ, ତଥାପି ଯଦି ତୁମେ କେବଳ ଅନନ୍ୟ ଭାବରେ ସନ୍ଥଙ୍କ ଶରଣାଗତ ହେଉଛ ତାହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ତୁମକୁ ସହଜରେ ଭବସାଗରରୁ ପାର କରିବେ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ନିମିତ୍ତ ସନ୍ଥ ବିଶ୍ୱରେ ପ୍ରକଟ ହୁଅନ୍ତି । ପବିତ୍ର ନଦୀ ଗଙ୍ଗା, ଯମୁନା, ଗୋଦାବରୀ, କୃଷ୍ଣା, କାବେରୀ ଆଦି ସଂସାରର ସମସ୍ତ ପାପକୁ ଧୋଇଦେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ବି ଇଚ୍ଛା ଥାଏ ଯେ କୌଣସି ସନ୍ଥ, ମହାତ୍ମା ନିଜର ଚରଣସ୍ପର୍ଶରେ ତାଙ୍କୁ ପବିତ୍ର କରନ୍ତୁ । ସନ୍ଥଙ୍କର ପ୍ରଭାବ ଏହିପରି । ଗତ ଜନ୍ମର ଶୁଭ କର୍ମର ଫଳ ଯୋଗୁ ହିଁ ଶ୍ରୀ ସାଇଙ୍କ ଚରଣ ପ୍ରାପ୍ତି ସମ୍ଭବ ହୁଏ ।

ଏବେ ଶ୍ରୀ ସାଇଙ୍କ ମୋହ ବିନାଶକ ଚରଣର ଧ୍ୟାନକରି ଏହି ଅଧ୍ୟାୟ ସମାପ୍ତ କରିବା । ତାଙ୍କର ସ୍ୱରୂପ କେତେ ସୁନ୍ଦର ଓ ମନୋହର । ମସଜିଦ୍‌ର କୋଣରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ ସେ ଭକ୍ତଗଣଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର କଲ୍ୟାଣ ନିମିତ୍ତ ଉଦି ବିତରଣ କରୁଛନ୍ତି । ଯିଏ ଏହି ବିଶ୍ୱକୁ ମିଥ୍ୟା ମନେକରି ସଦା ଆତ୍ମାନନ୍ଦରେ ନିମଗ୍ନ ରହୁଥିଲେ, ସେହି ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ସାଇ ମହାରାଜଙ୍କ ଚରଣକମଳରେ ମୋର ବାରମ୍ବାର ପ୍ରଣାମ ।

ଶ୍ରୀ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ସାଇନାଥାର୍ପଣମସ୍ତୁ । ଶୁଭଂ ଭବତୁ ।।